

Пшенична М.В.кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів та обліку
Інституту економіки та менеджменту ЗВО «Університет «Україна»**Німенко Д.В.**аспірант
Інституту економіки та менеджменту ЗВО «Університет «Україна»**Pshenychna Mariia, Nimenko Dmytro**Institute of Economics and Management,
University "Ukraine"**МЕТОДИКИ ОЦІНКИ СТУПЕНЯ ВПРОВАДЖЕННЯ
СТАЛОГО РОЗВИТКУ В КРАЇНАХ ЄС:
ДОСВІД ІНТЕГРАЦІЇ ІНКЛЮЗИВНОЇ ЕКОНОМІКИ****METHODS FOR ASSESSING THE DEGREE OF IMPLEMENTATION
OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT IN EU COUNTRIES:
EXPERIENCE IN INTEGRATING AN INCLUSIVE ECONOMY**

У статті розглядаються методики оцінки ступеня впровадження сталого розвитку в країнах Європейського Союзу з акцентом на інтеграцію інклюзивної економіки. Визначено, що активне впровадження принципів сталого розвитку в ЄС базується на поєднанні економічних, соціальних та екологічних аспектів, що забезпечують більш збалансоване і гармонізоване суспільство. Наголошено, що важливими інструментами оцінки є індекси сталого розвитку, інклюзивного розвитку та соціальні індикатори, які використовуються для моніторингу прогресу. Відзначено роль Європейського соціального фонду та стратегії Європейського стовпа соціальних прав як драйверів соціальної інтеграції, побудови екосистеми рівних можливостей для всіх верств населення, протидії соціальній та економічній дискримінації. Окреслено переваги застосування європейських практик для України, зокрема щодо впровадження політик, котрі стимулюють інклюзивне зростання та соціальну справедливість. Доведено перспективність застосування Україною європейських практик наскрізної інтеграції інклюзивної економіки в стратегії досягнення сталого розвитку.

Ключові слова: сталий розвиток, інклюзивна економіка, Європейський Союз, соціальна інтеграція, індекс сталого розвитку.

The article explores the methodologies for assessing the degree of sustainable development implementation in European Union (EU) countries, with a particular focus on the integration of inclusive economy principles. It is determined that the active implementation of sustainable development in the EU relies on the combination of economic, social, and environmental aspects, which together ensure a more balanced and equitable society. The article highlights the use of sustainable development indices, inclusive development indices, and social indicators as key tools for monitoring progress. Additionally, the role of the European Social Fund (ESF) and the European Pillar of Social Rights Strategy is emphasized, as they foster social integration, equal opportunities for all population groups, and the reduction of social and economic inequalities. Furthermore, the article analyzes the potential benefits of applying European practices to Ukraine, especially regarding policies that encourage inclusive growth and social justice. Given Ukraine's challenges, adopting these methodologies could help enhance social integration and the development of an inclusive economy within the Ukrainian context, marking a crucial step toward the country's sustainable development. By using European metrics, Ukraine can track its progress in achieving sustainable development more accurately, identify areas for improvement, and develop appropriate strategies. Additionally, applying inclusive development approaches can reduce social inequalities, promote equal opportunities, and support vulnerable groups, contributing to long-term economic growth and social justice. The article concludes by proposing that Ukraine can benefit from European experiences, including the use of financial instruments like the ESF, to support inclusive projects and social innovation, ultimately enhancing economic opportunities for socially vulnerable groups. These efforts could stimulate both social inclusion and broader economic development. Moreover,

integrating these methodologies into Ukraine's national policies could facilitate a more inclusive and sustainable future for the country.

Keywords: sustainable development, inclusive economy, European Union, social integration, sustainable development index.

Постановка проблеми. Сталий розвиток є ключовим напрямом у політиці Європейського Союзу (ЄС), що орієнтується на збалансування економічного зростання, екологічної стабільності, зокрема через імплементацію принципів «зеленої» економіки та соціальної рівності. Важливою складовою цієї концепції є інклюзивна економіка, яка забезпечує доступність економічних можливостей для всіх верств населення, зокрема для соціально вразливих груп. Відтак, подальша розробка та впровадження дієвих організаційно-економічних механізмів сталого розвитку в Україні має базуватися, у тому числі, на застосуванні спільних з європейськими країнами методик моніторингу та системи індикаторів сталого розвитку. Окреслені пріоритети і обумовлюють актуальність проведення дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз останніх досліджень і публікацій на тему методик оцінки ступеня впровадження сталого розвитку в країнах Європейського Союзу, зокрема в контексті інтеграції інклюзивної економіки, показує наявність різноманітних підходів як серед науковців, практиків, так і державних та урядових інституцій. Так, в межах звіту Євростату "EU progress towards the SDGs – 2024 edition", наведено результати аналізу індикаторів сталого розвитку Європейського Союзу (зокрема, ВВП на душу населення, рівень зайнятості, інвестиції в сталий розвиток, зниження викидів вуглецю, доступ до освіти і охорони здоров'я) та визначено тенденції, що спостерігаються в короткостроковому (п'ятирічному) і довгостроковому (15-річному) періодах [1]. На думку експертів, якщо у короткостроковій перспективі очевидним є прогрес у розвитку відновлювальних джерел енергії та зниженні рівня бідності, то у довгостроковій перспективі – досягнуто зростання ВВП на душу населення та зменшення бідності, однак проблеми з екологічною сталістю залишаються актуальними.

Результати оглядового дослідження, проведеного вітчизняним науковцем Безверхим К. [2, с.135–136], доводять підвищений інтерес вітчизняних та зарубіжних науковців до питань імплементації європейських стандартів звітності про сталий розвиток в контексті законодавчого регулювання, галузевого використання, інституційної та методологічної ефективності.

Однак, попри зростаючий запит національних економічних систем на релевантну потреба країни метрик оцінки ступеня впровадження сталого розвитку, синхронізація інтеграції інклюзивної

економіки до сих пір лишається не до кінця опрацьованою, зокрема в рамках українського кейсу.

Метою статті є аналіз основних методик оцінки ступеня впровадження сталого розвитку в країнах ЄС, а також визначення ролі інклюзивної економіки в цих підходах.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сталий розвиток як пріоритетний вектор еволюційної трансформації сучасних соціально-економічних систем макро- та мікрорівнів вимагає використання зрозумілої та релевантної метрики оцінки досягнутого прогресу. З цією метою впродовж останніх років країнами ЄС застосовуються кілька основних методів оцінки сталого розвитку, а саме: індикатори сталого розвитку ЄС, індекс сталого розвитку (SDI), індекс інклюзивного розвитку (IDI) [7] та класичні індикатори сталого розвитку ООН (табл. 1).

Кожна із даних метрик є дотичною не лише до соціальних і екологічних змінних, але й напряду корелює із економічним прогресом, макроекономічним поступом і показниками зростання рівня життя в країні. В цьому контексті пошук точок дотику питань імплементації інклюзивної економіки до стратегій сталого розвитку та інтеграції метрик моніторингу рівня її впровадження в системи оцінки сталого розвитку, є питанням високо актуальним та логічним для комплексної реалізації стратегічних векторів розвитку.

На нашу думку, інклюзивна економіка являє собою економічну систему, яка гарантує рівний доступ усіх членів суспільства до можливостей, ресурсів і вигод, що виникають у процесі економічного зростання. Вона сприяє соціальній справедливості, зменшує нерівність у доходах і працевлаштуванні, активно підтримує вразливі групи населення та орієнтована на довгострокове, стає зростання без шкоди для довкілля. У цьому контексті сталий розвиток є основою такої економічної моделі, оскільки він передбачає гармонійне поєднання економічного розвитку, соціальної рівності та екологічної відповідальності. Це забезпечує не лише добробут для нинішнього покоління, але й створює умови для добробуту майбутніх поколінь, зберігаючи природні ресурси та стабільність соціальної структури.

В Україні основний фокус аналітичних досліджень макроекономічного рівня зосереджений довкола моніторингу реалізації Стратегії сталого розвитку України до 2030 року або Національного плану з впровадження Цілей сталого

Таблиця 1

Основні метрики оцінки сталого розвитку у країнах ЄС				
Метод / Індикатор	Опис	Основні показники	Приклад країни / регіону	Джерело
Індикатори сталого розвитку ЄС	Набір індикаторів, що охоплюють економічні, соціальні та екологічні аспекти сталого розвитку в країнах ЄС.	1. Рівень зайнятості 2. Витрати на охорону навколишнього середовища 3. Енергоефективність 4. Рівень бідності 5. Стратегії щодо зміни клімату.	ЄС (всі країни-члени)	Eurostat (2024)
Індекс сталого розвитку (SDI)	Комплексний індекс, що оцінює економічні, соціальні та екологічні аспекти розвитку країни.	1. ВВП на душу населення 2. Рівень безробіття 3. Рівень інвестицій у чисті технології 4. Витрати на охорону навколишнього середовища 5. Природоохоронні заходи.	Норвегія, Швеція, Фінляндія	Eurostat, ООН (2024)
Індекс інклюзивного розвитку (IDI)	Оцінює рівень інклюзивності економіки, зокрема доступ до освіти, соціальні гарантії та рівність.	1. Рівень бідності 2. Доходи 3. Рівень освіти 4. Зайнятість серед вразливих груп 5. Соціальні гарантії для людей з обмеженими можливостями.	Швеція, Німеччина, Іспанія	World Bank (2025)
Класичні індикатори сталого розвитку ООН	Індикатори, розроблені ООН для вимірювання прогресу у досягненні Цілей сталого розвитку (ЦСР).	1. Боротьба з голодом і бідністю 2. Гендерна рівність 3. Охорона здоров'я 4. Якість освіти 5. Доступ до чистої води 6. Стале споживання і виробництво.	Франція, Італія, Португалія	ООН (2025), UNDP (2024)

Джерело: розроблено авторами на основі [3, 4, 6]

розвитку (ЦСР). В межах даних процедур здійснюється регулярна звітність, відбувається оцінка впровадження стратегічних цілей, таких як забезпечення економічної стабільності, зменшення соціальних нерівностей і захист довкілля. Разом з тим, дослідження інклюзивної економіки часто носить уривчастий та вибірковий характер, що не має логічної інтеграції з іншими метриками.

В цьому контексті цінним є бенчмаркінг досвіду країн ЄС в питаннях інтеграції інклюзивної економіки в політику сталого розвитку, що відбувається через низку важливих складових:

1. Забезпечення рівності можливостей на ринку праці з діагностикою присутності на ньому різних груп.

Стратегії, спрямовані на зменшення безробіття серед соціально вразливих груп (жінки, молодь, люди з інвалідністю), а також на покращення умов праці для всіх категорій громадян, є частиною європейської політики [4].

2. Доступність освіти та професійного розвитку.

Зусилля спрямовані на забезпечення рівних можливостей у доступі до освіти, професійної підготовки та підвищення кваліфікації, що

сприяє підвищенню рівня зайнятості і зменшенню економічної нерівності [5].

3. Підтримка соціально відповідальних підприємств.

У країнах ЄС набуває популярності та пріоритетності практика побудови соціально відповідального бізнесу, який прагне досягати економічного зростання, при цьому зважаючи на соціальні та екологічні аспекти. Інструментами підтримки даних бізнес-ініціатив є ширший доступ до грантових та інвестиційних програм, фондового фінансування, краудфандингу тощо.

Крім того, ЄС активно імплементує концепцію інклюзивної економіки через численні політики, стратегії та фінансові механізми. Так, однією з основних ініціатив є Європейський соціальний фонд (ESF), який слугує основним інструментом фінансування програм, що сприяють соціальній інтеграції та зменшенню бідності серед уразливих груп населення. Зокрема, фонд підтримує проекти, спрямовані на:

– покращення доступу до освіти та професійної підготовки (через фінансування програм, які допомагають особам з низьким рівнем освіти, безробітним та молоді, що не мають можливості отримати кваліфікацію);

– створення робочих місць (шляхом реалізації проектів, що підтримують активну зайнятість і зменшення безробіття серед уразливих соціальних груп, таких як люди з інвалідністю, мігранти, жінки та молодь);

– соціальну інтеграцію мігрантів ромів, людей з інвалідністю тощо.

В свою чергу, Європейська стратегія для інклюзивного зростання, також відома як Європейський стовп соціальних прав (European Pillar of Social Rights), що була затверджена в 2017 році з метою забезпечення соціальних прав для всіх громадян ЄС, наразі зосереджена на створенні більш справедливих економічних можливостей і покращенні соціальної інтеграції. Вона складається з 20 принципів, що охоплюють різні аспекти соціальної та економічної інтеграції, зокрема: рівні можливості на ринку праці, соціальний захист і справедливість, соціальну інтеграцію.

Європейський стовп соціальних прав визначає ряд основних соціальних прав, таких як доступ до високоякісної освіти, захист працівників, справедливі умови праці та соціальний захист для всіх громадян ЄС. Це створює важливу основу для інклюзивного зростання та економічної справедливості в ЄС.

В свою чергу, ініціатива ЄС European Commission (Social Economy and Social Innovation), яка діє з 2023, також зосереджується на підтримці соціальної економіки та соціальних інновацій, що є важливою частиною інклюзивного економічного зростання. Проте інструментами діяльності тут виступають розвиток кооперативів, соціальних підприємств та ініціатив, які пропонують економічні можливості для соціально вразливих груп.

Європейський фонд для стратегічних інвестицій (European Fund for Strategic Investments – EFSI) був заснований для підтримки стратегічних інвестицій у важливі сфери, такі як інновації, технології та сталий розвиток. Частина цих інвестицій йде на підтримку інклюзивних проектів, які можуть стимулювати економічний розвиток у бідніших регіонах або допомогти вразливим групам населення знайти роботу.

Таким чином, очевидно, що широке застосування інклюзивних підходів у стратегічних документах, спрямованих на досягнення сталого розвитку в країнах Європейського Союзу, створює надійну основу для розробки ефективних інструментів оцінки процесів імплементації цих стратегій. Відповідно, адаптація європейського досвіду та методик оцінки сталого розвитку набуває особливої важливості для України в контексті її прагнення до впровадження інклюзивної економічної моделі та успішної відбудови після війни.

Європейські методи оцінки, зокрема індекси сталого розвитку та інклюзивного розвитку,

можуть слугувати потужними інструментами для комплексної оцінки економічних, соціальних та екологічних трансформацій в Україні. Застосування цих метрик дозволить здійснювати точне моніторингування прогресу в реалізації сталого розвитку, виявляти найбільш проблемні аспекти, а також розробляти цілеспрямовані стратегії для їх подолання. Окрім цього, інтеграція інклюзивних підходів, що активно реалізуються в європейських країнах, сприятиме зменшенню відмінностей між національними і європейськими кейсами, що є надзвичайно важливим на етапі євроінтеграційного процесу України.

Крім того, впровадження цих підходів дозволить створити дієві механізми для покращення доступу до освіти, професійної підготовки та створення нових робочих місць, зокрема для соціально вразливих груп населення, таких як молодь, жінки, люди з інвалідністю та мігранти. Важливою складовою цього процесу є також підтримка соціально відповідального бізнесу та розвиток соціальних підприємств, які здатні виступити каталізатором економічного зростання та створення робочих місць у країні.

Європейський досвід також надає суттєві уроки щодо ефективного застосування фінансових інструментів для підтримки інклюзивних проектів. В Україні можна застосовувати механізми фінансування, подібні до Європейського соціального фонду, для реалізації програм, спрямованих на соціальну інтеграцію та зменшення бідності. Такі підходи дозволять не лише поліпшити умови життя соціально вразливих груп, а й стимулювати загальний економічний розвиток, забезпечуючи рівні можливості для всіх громадян і сприяючи сталому соціальному розвитку на всіх рівнях.

Висновки. Отримані результати проведеного дослідження підтверджують важливість інтеграції інклюзивної економіки в стратегії сталого розвитку, зокрема на основі європейського досвіду. Використання європейських індексів сталого та інклюзивного розвитку є ефективними інструментами для оцінки соціально-економічних та екологічних змін, що можуть бути адаптовані до українських умов. Так, інклюзивна економіка, яка забезпечує рівний доступ до ресурсів і можливостей для всіх соціальних груп, є основою сталого розвитку, що передбачає гармонійне поєднання економічного прогресу, соціальної справедливості та екологічної відповідальності. Україна повинна зосередитись на покращенні доступу до освіти, працевлаштуванні для вразливих груп та підтримці соціально відповідального бізнесу, що сприятиме зменшенню економічної нерівності. Не менш важливими для вітчизняного кейсу є фінансові механізми, на зразок

Європейського соціального фонду, для реалізації проектів соціальної інтеграції. Відтак, адаптація європейських підходів до України дозволить створити ефективні інструменти для сталого економічного зростання, соціальної справедливості та екологічної стійкості.

Список використаних джерел:

1. Eurostat. (2024). Sustainable Development in the European Union. Eurostat Statistics Explained. URL: <https://ec.europa.eu/eurostat/en/web/products-flagship-publications/w/ks-05-24-071> (дата звернення 11.03.2025).
2. Безверхий К. Імплементация європейських стандартів звітності про сталий розвиток. *Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право. Серія. Економічні науки*. 2024. № 2. С. 134–150. DOI: [https://doi.org/10.31617/3.2024\(133\)08](https://doi.org/10.31617/3.2024(133)08)
3. Barker, R. (2024). Get Ready for More Transparent Sustainability Reporting. *MIT Sloan Management Review*, 65(2), pp. 34–37.
4. Global Sustainable Development Report. (2023). Inclusive Growth Index. URL: <https://sdgs.un.org/gsdg> (дата звернення 11.03.2025).
5. Destination 2030. Accelerating progress on the Sustainable Development Goals URL: <https://www.undp.org/destination-2030-accelerating-progress-sustainable-development-goals> (дата звернення 11.03.2025).
6. OECD (2025). OECD Economic Outlook, Interim Report March 2025 URL: https://www.oecd.org/en/publications/oecd-economic-outlook-interim-report-march-2025_89af4857-en.html (дата звернення 11.03.2025).
7. CDP (2025) Sustainable Development Goals (SDGs) and the Promise of a Transformative Agenda URL: <https://www.un.org/development/desa/dpad/wp-content/uploads/sites/45/publication/CDP-review-2022-1.pdf> (дата звернення 11.03.2025).

References:

1. Eurostat. (2024). Sustainable development in the European Union. Eurostat Statistics Explained. <https://ec.europa.eu/eurostat/en/web/products-flagship-publications/w/ks-05-24-071> (Accessed: March 11, 2025).
2. Bezvernyi K. (2024). Implementatsiia yevropeyskykh standartiv zvitnosti pro stalyy rozvytok [Implementation of European standards for sustainability reporting]. *Zovnishna toryhivlia: ekonomika, finansy, pravo* [Foreign Trade: Economics, Finance, Law], 2, 134–150. DOI: [https://doi.org/10.31617/3.2024\(133\)08](https://doi.org/10.31617/3.2024(133)08)
3. Barker R. (2024). Get ready for more transparent sustainability reporting. *MIT Sloan Management Review*, 65(2), 34–37.
4. Global Sustainable Development Report. (2023). Inclusive growth index. <https://sdgs.un.org/gsdg> (Accessed: March 11, 2025).
5. Destination 2030. (2025). Accelerating progress on the sustainable development goals. <https://www.undp.org/destination-2030-accelerating-progress-sustainable-development-goals> (Accessed: March 11, 2025).
6. OECD. (2025). OECD economic outlook, interim report March 2025. https://www.oecd.org/en/publications/oecd-economic-outlook-interim-report-march-2025_89af4857-en.html (Accessed: March 11, 2025).
7. CDP. (2025). Sustainable development goals (SDGs) and the promise of a transformative agenda. <https://www.un.org/development/desa/dpad/wp-content/uploads/sites/45/publication/CDP-review-2022-1.pdf> (Accessed: March 11, 2025).